

УДК [343.97:351.74](477)

Олена Борисівна БАРАННИК,

заслужений журналіст України, начальник відділу комунікацій

Головного управління Національної поліції в Харківській області, Харків, Україна;

Олексій Олександрович СЕРДЮК,

кандидат соціологічних наук, доцент, заступник завідувача науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна;

Ірина Василівна ЩЕРБАКОВА,

кандидат соціологічних наук, начальник відділу зв'язків з громадськістю

Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна

СОЦІОЛОГО-КРИМІНОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ «ПУБЛІЧНА БЕЗПЕКА ТА ДОВІРА ДО ПОЛІЦІЇ»: РЕЗУЛЬТАТИ 2013–2016 РОКІВ

Використання даних соціологічних та кримінологічних досліджень в оцінюванні роботи поліції є загальноприйнятою світовою практикою, яка закріплена в Законі України «Про Національну поліцію». Так, у ч. 3 ст. 11 Закону зазначено, що «Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції». Харківським національним університетом внутрішніх справ спільно з Головним управлінням Національної поліції в Харківській області було проведено опитування громадської думки мешканців м. Харкова та Харківської області щодо публічної безпеки та довіри до поліції.

Польовий етап опитування проводився з 4 по 17 лютого 2016 року і тривав 13 днів, були задіяні 120 інтерв'юерів. У Харківській області опитування проводилось в 28 населених пунктах – 14 містах та 14 селищах міського типу. Отримані дані описують громадську думку про стан злочинності або публічної безпеки та роботу окремих підрозділів поліції протягом другого півріччя 2015 року і рівень довіри до поліції станом на початок 2016 року. Опитування проводилось методом структурованого особистого інтерв'ю «віч-на-віч» (face-to-face). Тривалість інтерв'ю становила 10–15 хвилин.

Вибіркова сукупність побудована за квотним принципом (стать, вік, місце проживання), відображає модель генеральної сукупності (міське населення Харківської області). Загальний обсяг вибіркової сукупності склав 4124 респондента. Для м. Харків похибка результатів (при довірчій вірогідності 95 % і варіативності 20 %) становить $\pm 1,9$ %; для населення Харківської області – $\pm 1,59$ %; для Харківської області в цілому – $\pm 1,54$ %.

Для порівняння результатів використані дані аналогічного за змістом опитування, проведеного нами у 2013 році (N=1200). Похибка результатів опитування 2013 року становить $\pm 2,26$ %.

1. Публічна безпека.

Суб'єктивне сприйняття рівня злочинності порівняно з 2013 роком зросло. У м. Харків рівень злочинності сприймається як вищий, ніж у населених пунктах області. Отримані дані свідчать про збільшення побоювань злочинності порівняно з 2013 роком. Показники знаходяться поміж «Легкою занепо-

коєністю» та «Помітною занепокоєністю». Дані щодо суб'єктивного сприйняття динаміки злочинності свідчать про її зменшення порівняно з 2013 роком, особливо у м. Харків. Прагнення уникати деяких місць у районі проживання порівняно з 2013 роком практично не змінилось. При цьому мешканці населених пунктів області виявляють менше прагнення уникати певних місць, почуваються більш безпечно, ніж мешканці м. Харків.

Зміна поведінки громадян у темний час доби є одним із базових індикаторів оцінювання криміногенної ситуації. Отримані дані свідчать про зменшення частки громадян, які не змінюють свою поведінку порівняно з 2013 роком. У таблиці 1 наведено дані щодо поведінки мешканців у темний час доби – процентний розподіл відповідей на запитання: «Як Ви переважно поведетесь в темний час (ввечері, вночі)?». Звертає на себе увагу те, що в м. Харків зменшилась частка тих, хто без необхідності не виходить із дому (в області таких осіб стало більше). Як у місті, так і в області стало більше осіб, які приймають різні заходи безпеки (супровід інших осіб, почуваються насторожі, не звертають на себе увагу). Особливо слід відмітити суттєве зростання в м. Харків осіб, які носять із собою засоби самозахисту, або беруть з собою собаку (зростання в 2,5 рази).

При цьому мешканці населених пунктів області віддають перевагу пасивним заходам безпеки, а мешканці м. Харків – активним (засоби самозахисту, інші заходи безпеки).

2. Оцінка діяльності поліції у дзеркалі громадської думки.

Дані щодо суб'єктивного сприйняття успішності виконання поліцією покладених на неї завдань свідчать про зростання позитивних оцінок її діяльності у м. Харків та зниження в області (порівняно з 2013 роком).

Найкраще, на думку громадян, поліція здійснює охорону громадського порядку; швидке та своєчасне реагування на виклики та забезпечення безпеки дорожнього руху. Скоріше добре – із захистом громадян від злочинців (їх майна, житла) та видачею дозвілних документів. Негативно оцінюється боротьба з корупцією.

Відсотковий розподіл відповідей на запитання
«Як Ви переважно поведетесь в темний час (ввечері, вночі)?» (% від усіх)

	м. Харків		Обласні відділи поліції		Харківська область в цілому	
	2013 р.	2016 р.	2013 р.	2016 р.	2013 р.	2016 р.
Свою поведінку я практично не змінюю	36,2	30,2	42,5	38,2	39,1	33,2
Намагаюся без необхідності не виходити з дому	28,0	21,8	24,2	28,5	26,3	23,7
Віддаю перевагу, щоб мене хто-небудь супроводжував	16,7	19,8	14,3	23,5	15,6	21,2
На вулиці я насторожі, обережний, намагаюся не звертати на себе увагу	13,4	16,0	14,3	16,5	13,8	15,9
Ношу з собою засоби самозахисту, беру с собою собаку	6,0	15,2	8,3	5,2	7,1	11,9
Вживаю інші заходи безпеки	4,6	9,2	8,9	3,6	6,6	7,3
Важко відповісти	7,0	7,4	4,3	3,2	5,8	5,8

3. Довіра до поліції.

Довіра до поліції порівняно з 2013 роком дещо знизилась. Відмічається зростання довіри до поліції у м. Харків та зниження в Харківській області. Як у

м. Харків, так і в Харківській області показники довіри практично однакові. На рис. 1 наведено індексну оцінку довіри до поліції.

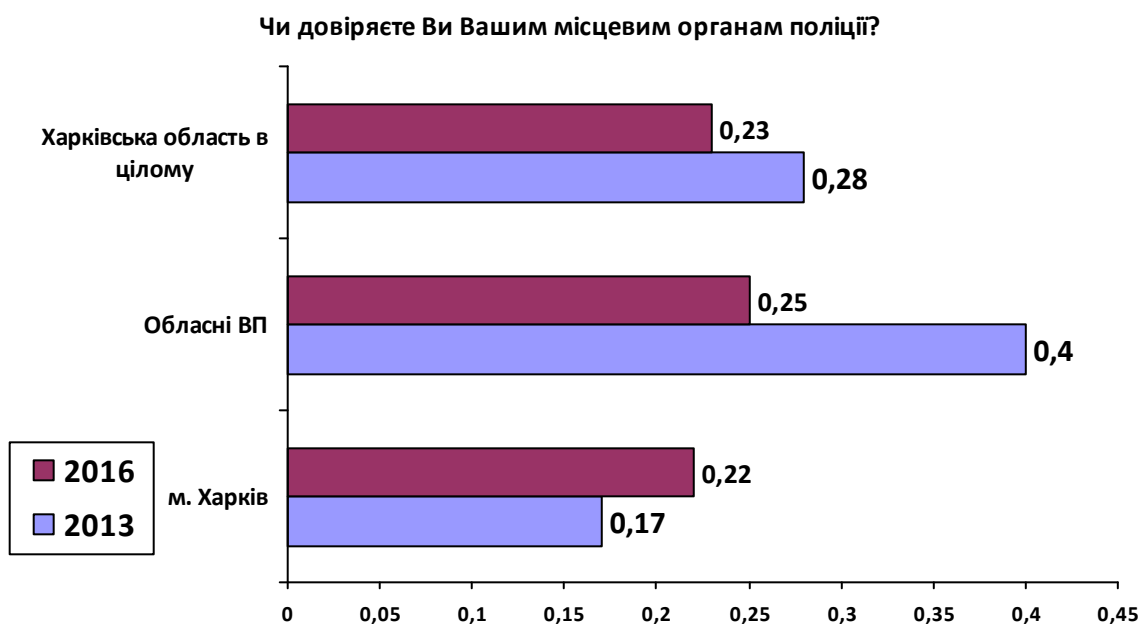

Рис. 1. Індексна оцінка довіри до поліції. Індекс коливається від «-1» («Зовсім не довіряю») до «+1» («Повністю довіряю»). Порівняльні дані за 2013 та 2016 роки

Показники побоювання поліції порівняно з 2013 роком істотно зменшились. Як у м. Харків, так і в Харківській області показники побоювання поліції однакові.

4. Знання «географії» поліцейських установ та знайомство з дільничним інспектором.

Показники поінформованості про розташування райвідділу поліції високі. Порівняно з 2013 роком дещо зменшились у м. Харків. У Харківській області ці показники залишились практично без змін. Поінформованість про розташування дільничного пункту поліції середня, порівняно з 2013 роком дещо зменшилась.

Поінформованість про дільничного інспектора поліції середня, порівняно з 2013 роком дещо зменшилась. В усіх типах населених пунктів приблизно третина громадян нічого не чула про дільничного інспектора або про його діяльність. У м. Харків поінформованість про дільничного інспектора поліції дещо покращилась, в області – навпаки. У табл. 3 наведено відсотковий розподіл відповідей на запитання «Чи знаєте Ви Вашого дільничного інспектора поліції?».

Відсотковий розподіл відповідей на запитання
«Чи знаєте Ви Вашого дільничного інспектора поліції?» (% від тих, хто відповів)

	м. Харків		Обласні відділи поліції		Харківська область у цілому	
	2013 р.	2016 р.	2013 р.	2016 р.	2013 р.	2016 р.
Так, знайомий особисто	25,0	20,5	42,9	29,0	33,3	23,0
Особисто не знайомий, але бачив його діяльність (або звертався по телефону)	19,1	25,5	19,9	20,0	19,5	24,0
Чув оцінки діяльності дільничного інспектора від родичів, сусідів або знайомих	15,5	22,8	19,2	18,8	17,2	21,3
Ні, нічого не чув про дільничного інспектора або про його діяльність	40,5	31,2	17,9	32,2	30,0	31,7

5. Спілкування з працівниками поліції.

Задоволеність спілкуванням з працівниками поліції порівняно з 2013 роком збільшилась. Усереднені показники тяжіють до «Скоріше задоволений». Спостерігається суттєве зростання задоволеності спілкуванням із працівниками поліції у м. Харків та зниження в Харківській області.

Відсоток осіб, які зіткнулись із неправомірними діями поліції, порівняно з 2013 роком збільшився на 2,3 % (з 5,3 % по Харківській області в цілому у 2013 році до 7,6 % у 2016). У м. Харків (8,7 %) він дещо вищий, ніж у Харківській області (7,0 %). У Харківській області цей відсоток виріс удвічі – з 3,5 % у 2013 році до 7,0 % у 2016 році.

Одержано 22.04.2016